

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам улугун хаһыата 1935 сыл алтынньы 6 күнүгэр төрүттүөнүттэ

ХАМНАС ҮЛЭТТЭН ТАХСАР

Үлэ биллиги кодексата эргэрибэтэ биллэр. Социалистическай системаҕа анаан оҥоһуллубут буолан аныгы экономическай олох ирдэбиллэр эппиэттэбэт. Онон 1971 с. ылыллыбыт Кодекс кэмгэр салаа барыта государстводо бас бэриллибит үйэтэ этэ. Ырыынак экономикаҕар кирири үлэҕэ саҕа сыһыаннаһылары үөскэтэ, ону сүрүннүүр механизм бу Кодекска суох. Ол иһин саҕа Кодекс наадатын профсоюзтар да, үлэһиттэр да, тэрилтэлэр салайааччылары, хаһаайытара өйдөөбүттэрэ быданнаата. Олох биэр тутууа болпуруоҕа буолаарынан сибээстэн бэйэтэ туспа политической кырааскаланна. Ол да иһин буоллаҕа, от ыйын 5 күнүгэр Госдума үлэ Кодексата көрүлэригэр парламент аллара палататын дьиэтигэр кириэр суолу дьон быһан миитин бөрүтүн тэрийдилэр.

Депутаттар болоромтолоругар сокуон 7 барыла киллэрилинэ. Барыларын тус-туһунан бырайыактар диригэ уустук дьон суруйар. «Ил Түмэн» хаһыат от ыйын 13 к. бэчээттэммит «Страсти по трудовому Кодексу» ыстатыйа автору Татьяна Ларионова, депутаттар В. Сайкин, А. Лукьянов, А. Иванов, Л. Яркин, Г. Мирзоев, А. Исаев, В. Гребеников, В. Рязанский оҥорбут бырайыактарын үлэ Кодексатын Госдума көрүүтүгэр бэлэмниир бөлөх социалистическай государственнай тэрилтэҕэ эрэ үлэһит кыахтаах дьон сыаналаабыт. Киһилэр бырайыактара үлэҕэ сыһыаннаһылары сүрүннээһингэ баар бэрээдэги хаалларар сыаллаах. Үлэни биэрээччигэ эми ороскуоттар сүктөрүллүбүттэр, ол барыта тэрилтэ оҥорон таһаарар бордодукуһунан байытыгэр турар сыанатыгар кирдэһиэһэ нолуок төлүүрү тохтуур кутталлаах дириг министр А. Починок. Профсоюзтар бэлэмнээбит бырайыактара эмиэ туспа уратылардаах. Ол курдук киһилэр бэлэмнээбит барыллара тэрилтэни салайыыга профсоюз ороолун үрдэтэр сыаллаах. Профсоюзтар федеральной таһымна сокуоннары биэрэгэтиэхтээхтэрин туһунан бу сокуон барылыгар суруллубута РФ Конституциятын утарар. Коллобурдан оттоххэ, 40 чаастаахтан 35 чаастаах үлэ надиэлэтигэр көһүү баар сокуоннарга эппиэттэбэт. Арай правительствонун кытары сөбүлэһиннээриллибит бырайыак ордук, манна тексигэр депутаттар, правительство, профсоюзтар уонна үлэ биэрээччилэр бүтүн Россиятаагы түмсүүлэрин этиэлэрэ киридилэр. А. Исаев сыаналырынан, социальнай биригэ үлэһитин, үлэ сыһыаннаһыларын сүрүннээһингэ үлэһиттэр уонна үлэ биэрээччилэр бэрээстэбииттэлэрин, нормативынан уонна дуоһабардарынан үлэһитин дьымаларын уо.д.а. болпуруостарга икки өттүттэн сөбүлэһи ситиһилиннэ. Салгыы дьүүллэһи хайдах барытын билсиэриг.

А. Шепель, Россия үлэҕэ конфедерациятын президенти, А. Бугаев, үлэ Бүтүн Россиятаагы конфедерациятын салайааччы:

— Билигин баар сокуоннар үлэһиттэр кэмнэригэр үлэ Кодексын сөбүлэһиннэрэн оҥоһуллубут саҕа барыла балаһыанньаны уустугурдан биэриэ. Киһи туһугар куластатыр дьон үлэһиттэргэ социальнай гаранттылар таһымнара лаппа аччылыларын, үлэһитин быһыытынан биригэ түмсөн, интэриэстэрин көмүскүүллэригэр профсоюзтары тэрийэр бырааптарын быһыны талаллар.

Александр Починок, РФ үлэҕэ уонна социальнай сыһыаннаһыларга министр:

— Үлэ Кодексын сөбүлэһиннэриллибит барылыгар политической компромисс буолулуна. Сокуон барыла хардарыта коллэҕиһилэр ньымаларын быһыытынан туттуллуохтаах, хас биридии өрт эбээһинэстэрэ манна чопчу ыйыллан тураллар. Киһини аңардас алын кыра хамнас олох минимумун кээмэйитин аччыа суохтааһын биэрэгэтирин иһин куластакка наада. Биллэн турар, алын кээмэйдээх хамнаһы сылтанарын иһин онук таһымна таһаарыы кыаллыбат. Күн бүгүн 40 мөл. киһи, о.а. нэһилиэнньэ 30% прожиточнай минимумтан аччы-

гы кээмэйдээх хамнаска үлэһити олоһоллор. Хамнаһы төлөөһүнгэ сылтааһы бюджеткэ 169 млрд. солк. көрүлүбүтэ, сокуон барылын ирдэбиллэрин олоххо киллэригэ 2,7 трлн. солк. наада. Правительство сыаналырынан, хамнас алын кээмэйин үрдэти хас да этабынан барыаҕа, ол барыта 2005 с. түмүктэниэҕэ. Ону депутаттар 2003 с. ситэрэргэ эрэнэллэр.

— Геннадий Райков, «Народный депутат» бөлөхтөн:

— Биһигиттэн үгүстэрбит сөбүлэһиннэриллибит барылы өйүүбүт. Манна бары болпуруостарга сөбүлэһи ситиһилинэ, сокуон барыла бэйэтэ сокуон өрүттэрдээх. Дьон билитэ-көрүүтэ намьаһынан туһанан араас миитиннэри тэрийэн политической капиталы ылар провокатордар биһиги дойдубутугар үгүстэр (көмүскүттэргэ буолуо? - К.Ч.).

Сергей Иваненко, «Яблоко» фракциятыттан:

— Биһиги фракциябыт сөбүлэһиннэриллибит бырайыагы өйүүр. Билигин тутуһуллар Кодекска суох нурмалары ордук суолталаахтарын ааҕабыт. Ол курдук алын хамнас олох минимумугар сөп түбэһиннэриллирин, үлэни биэрээччи буруйунан үлэ тохтообут биричиһинигэр үлэһиткэ орто хамнас 30 бырыһыан эбэхтэ, хамнас кэмгэр төлөмтөхө түбэлтэтигэр күн ахсын киһи баан учуоттуур ставкага төлөнүөхтэри кирибиттэрин сөбүлэн ааҕабыт. Ол эрэри бу бырайыак сүрүн итэҕэстэрдээх, ону биһиги фракциябыт сокуон барылын иккистээн ааҕыыга киллэрэри туруоруоҕа. Холобура, манна ыһыллыбыт социальнай принциптэри үлэҕэ киллэригэ сөптөөх мэкэтиэлэһин суох, үлэһиттэр «натуралар» буолбакка, уу харчынан хамнас аахсар бырааптара хааччылыбатах. Үлэһиттэр бэйэлэрин интэриэстэрин дьобус профсоюзтары нөҕүө көмүскүүр бырааптара ситэри хааччылыбатаһын түмүгэр үлэһит дьон бырааптарын көмүскүүр сфераны монополияга бэриинэригэ төрүөттөр олохтон эрэллэр.

Владимир Жириновский, «ЛДПР» фракцията:

— Эргэрибэт үлэ Кодексата туохха да наадата суох. Атын да Кодексы ылынахпыттына дойдубут иһинээҕи быһыы-майгы уларыһыа суоҕа: гражданнырбыт балаһыанньалара уларыһыбата биллэр. Сокуон дьон тас өттүнээҕи көстүү буолар. Үлэһит үчүгэй хамнаска наадылар. Үлэһиттэн уһулларыгар профкомтан көмөҕө наадыһыбат.

Виктор Похмелкин, «СПС» фракциятыттан:

— Сөбүлэһиннэриллибит бырайыак иһин куластаккыбыт, төһө да итэҕэстээх буоллар. Үлэ төлөбүрүн критерийдэрин уларыттыахха наада: ситиһилибит түмүк иһин чааһынан ааҕан төлөөһүнү киллэриэххэ. Үлэһит миэстэтигэр бачча сыл үлэһиттэ дьон төлүүр сыһына. Үлэни биэрээччи дьаһалынан да, профсоюз сөбүлэһиннэ да үлэһит миэстэтигэр уһулларыгар киһи көмүскэлэ суох буолуутун бириичиктэһэн турар утарыбыт.

Советскай Союз кэмнээҕи үлэҕэ сыһыаннаһылары сөргүтүүнү таһаарбат буолуу улахан султаны ылар. Арыгыһыттары, күөх көппөлөрү өйүүр төрүт сыһына. Ол оннугар чакчы үтүө суобастаах, идэтибит үлэһиттэри көмүскүүрүччү.

Биһиги социальнай харалта уонна үлэҕэ сыһыаннаһылары араарар иһин туруулаһабыт. Социальнай харалтаны государство хааччыһахтаах. Үлэ Кодекска үлэҕэ баар сыһыаннаһылары эрэ сүрүннүүхтээх. Онук сыһыаннаһыларга үлэни биэрээччи уонна үлэһит эрэ кыттаахтаахтар. Профсоюзтар үлэһиттэр бэрээстэбииттэлэрин эрэ быһыытынан көрүлүөхтээхтэр.

Мантан көрдөххө, үлэҕэ саҕа сыһыаннаһыларга кириэн эрэбит быһыылаах. Сөбүлэһиннэриллибит бырайыак иһин 288, профсоюзтар бэлэмнээбит барылын туһугар - 189, депутаттар киллэрибит бырайыактарын иһин 150 киһи куластаата. Сокуон бастакы ааҕыыга ыһыллына.

Кирилл ЧЕРЕПАНОВ

ХАТЫРЫКТАН — ЭРЧИМ БАҔЫЛ

Хатырыктар окко кириэхтэрин иһинэ, Бөтүрүөп күнүгэ үлэни таарыйа, тутууга балай эмэ үлэни ыһыттылар. Ол курдук көрүүчэй уонна мас суоһунан уһаабыт уу кутуллар 100 тонналаах икки иһитэ турар эстакадата дьэ бүттэ. Биригээдэни Степан Васильев салайда. Манна даҕатан эттэххэ, Николай Семенов уу ситимин өрөмүөннээн, Тимир Умаппыт түөлбөҕө саҕалыы водопровод киллэрэн нэһилиэнньэни уонна ыһыах сағана хааччыһыта.

Эдуард Богомоев салалтатынан 4 киһи Хатырык-Хайгыалаах суолугар куһаҕан бадарааннаах сирдэргэ муоста оҥорон бүтэрдилэр. Онон отчуттар да, халтаасчыттар да абырынахтара турдаҕа.

Өр бириэмэҕэ чуумпуран турбут таас музей тутуугу бэлэмнэни үлэһиттэр саҕаланнылар. Көрөхсө биллээҕэ баар манна 10-тан тахса олохтоох эдэр ыччат Гаврил Винокуров салалтатынан кыттыһыны ылааллар.

Хас эмэ сылларга улусПО быраһыллан турбут Остоолбо маҕаһынын өрөмүөннээн үлэҕэ киллэрэр буолла. Ис-тас үлэһиттэр бүттүлэр. Аны итэтир системата оҥоһуллан бүттүһүнэ, хатырыктар бэркэ билэр маҕаһыннарыгар үөрэ-көтө сылдьахтара.

Абааһы мунһаҕа бүтэн, Бөтүрүөп таһара ааһан, отчуттар

дьэ ходоһаларын диэки чарапчылар буоллулар да көрүүчэй көстүбүтүнэн от үлэҕэ улаханчык атахтанар буолла. Хата, борохуоттаахтар кэлэн сөбүгэр сыанаҕа атыһылан, эккэ, сүөгэйгэ, хортупшуйга мэнэйдэһэн сорохтор сэлээркэлэнэн өртүлэр, сорохтор матан хомойдулар.

Манна улус салалтата чааһынайдарга анаан сэлээркэ тиэйэн аҕалан атыһылааһыны тэрийэрэ буоллар абырыа эбит. Киһи эрэ барыта бааһынай буолбатах. Оттон ходоһаларга өлгөмнүк үүммүт от долгучуйа хамсыыр уонна күн аайы куйаас да куйаас. Ол эрэри охсуллубут от сытын сыттыыр, нууччалаатахха, улахан проблемаҕа кубулуйар буолла.

Саҕа үйэ ходоһатын суугуна

КУРААН КҮННЭР КУОТАН ЭРЭЛЛЭР

Нэһиликтэр	Звено ахсаана	Үлэһит ахсаана	2001 с. график	Кэбиһии	Былырын кэбиһии
Үөдэй	50	80	680	310	695
ТХПК «Хоту»	0	-	154	60	295
бааһ. хаһ.	0	-	266	90	150
кэтэх хаһ.	50	80	260	160	250
И Хомустаах	18	144	571	240	530
УПХ «Нам»	2	14	200	90	30
бааһ. хаһ.	5	20	80	30	90
кэтэх хаһ.	11	110	291	120	410
Партизан	17	210	400	350	270
Бааһ. хаһ.	5	60	234	170	160
кэтэх хаһ.	12	150	166	180	110
Никольскай	0	0	200	38	128
бааһ. хаһ.	0	-	188	16	108
кэтэх хаһ.	0	-	12	22	20
Хамаҕатта	13	50	600	260	850
бааһ. хаһ.	3	20	220	170	400
кэтэх хаһ.	10	30	380	90	450
Хатын Арыы	196	610	780	815	979
бааһ. хаһ.	25	70	280	232	261
кэтэх хаһ.	171	540	500	587	718
Бөтүг	81	182	360	474	270
көмө хаһ.	1	2	4	10	-
бааһ. хаһ.	6	30	196	267	170
кэтэх хаһ.	74	150	160	197	100
Модут	48	374	480	527	755
«Модут» ГУП	4	40	240	100	550
бааһ. хаһ.	7	30	40	87	57
кэтэх хаһ.	37	304	200	340	148
Хатырык	29	140	440	140	439
М.Аммосов аат.				20	
ТХПК	6	30	180	-	159
бааһ. хаһ.	0	-	60	-	130
кэтэх хаһ.	23	110	200	120	150
Маймаҕа	9	30	170	26	70
бааһ. хаһ.	3	15	60	6	70
кэтэх хаһ.	6	15	-	20	-
Түбэ	1	6	309	151	435
«Түбэ» ПК	0	-	60	-	100
бааһ. хаһ.	1	6	109	86	161
кэтэх хаһ.	0	-	140	65	174
Арбын	5	25	160	140	82
бааһ. хаһ.	1	13	60	60	43
кэтэх хаһ.	4	12	100	80	39
Кебөкөн	24	30	380	395	147
бааһ. хаһ.	0	-	180	175	105
кэтэх хаһ.	24	30	200	220	42
Фрунзе	33	50	100	52	147
бааһ. хаһ.	0	-	30	-	45
кэтэх хаһ.	33	50	70	52	102
II Хомустаах	43	72	540	175	311
«Үүнэр» ТХПК	0	-	160	-	-
бааһ. хаһ.	4	25	140	131	231
кэтэх хаһ.	39	47	240	44	80
Искра	11	14	140	10	163
бааһ. хаһ.	2	4	32	5	55
кэтэх хаһ.	9	10	108	5	108
Таастаах	3	8	140	120	125
көмө хаһ.	0	-	80	15	50
бааһ. хаһ.	0	-	-	30	15
кэтэх хаһ.	3	8	60	75	60
Салбаг	6	15	260	51	414
бааһ. хаһ.	0	-	180	48	336
кэтэх хаһ.	6	15	80	3	78
Нам с.	23	70	400	341	505
бааһ. хаһ.	3	10	100	113	163
кэтэх хаһ.	20	60	300	228	342
УЛУУС					
ҮРДҮНЭН	610	2110	7000	4619	731ss5

БҮЛҮҮГЭ ҮӨРЭНЭ КЭЛИН

Быйыл саас Президент Николаев М.Е. уурааһын Саха педагогической академия арыллыбыта. Бу академия ДьПУ-1, ДьПУ-2, Нам уонна Бүлүү педагогической училищеларын базаларыгар олоһуран тэриллибитэ. Билигин бу училищелар, педагогической колледж диэн аатыран, ситэтэ суох үрдүк үөрэҕи биэрэр кыахтаннылар. «Повышенный уровень» диэн сага диплом олохтонно. Мантан салгыы студенттары бэйэлэрин истэригэр кэтэхтэн үрдүк үөрэххэ ылан, салгыы үөрэтэр буолдулар. Онон колледжка кирибит студент үргүлдүү үрдүк үөрэҕи ылар кыахтанна. Бу сонун салааһын дьиэтэ-уота, инники үлэтэ-хамнаһа ситэ-хото торумнаннаһына, учуутал идэтигэр үөрэхтээһин саҥа ирдэбиллэригэр толору эппиэттиир хаачыстыбалаахтык бөлөмнэммит кадрдары таһаарыыга улахан көдьүүстээх буолуоҕа.

Урукку өттүгэр Нам улууттан Бүлүү училищетыгар элбэх киһи үөрэммитэ, билиикөрүү храмыгар учууталга уһуйуллубуттара. Мин билэрбинэн, Бүлүү училищетын бүтэрбит Мацахова М.Ф., Гуляева А.Е., Соловьева Е.М., Егоров В.Е., Староватова Е.Н., Осипова М.М., Ядрихинская Н.Н. уо.д.а. элбэх киһи улуус бастын учууталларын ахсааныгар дьонуннаахтык ахтыллар. Улуус үөрэҕин управлениета Бүлүүтээҕи педколледжы кытта 1993 сылтан тохтобула суох үлэлээһинин түмүгэр 100-тэн тахса учууталы араас идэлэргэ бөлөмнөттэ. Управление, үөрэх ыччатын өйбөн, үөрэххэ кириигэ бөлөмниир киин тэрийэн, миэстэтигэр экзамени тутар комиссияны олохтоон, үөрэҕи тутууну үбүлээн, ыччакка улахан өйбүдү олохтоото. Олорор миэстэлэриттэн тэйбэккэ, рынок ыкпыт кэмтигэр экзамени туттаран үөрэххэ кирииллэрэ - дьиэ кэргэн экономикатын чэпчэтэр суол.

Мин тохсус сылбын бу училище бэрэстэбиитэлинин үлэлибин. Бэйэм Намтан төрүттээх буоламмын, улуунум ыччатын үөрэхтээһингэ улахан болгомтобун ууран үлэлиирбинэн киэн туттабын, дьонго-сэргэҕэ туһалыырбыттан астынабын. Бүгүнгү туругунан Бүлүү колледжыгар ортотунан 30 оҕо үөрэнэр. Бүтэрбит оҕолор онуларыгар, сыл аайы кэлэн, саҥа оҕолору ылан толорон иһэбин. Нам оҕолорун үөрэхтэрин, бэрээдэктэрин сыл аайы училищестэ сүбэтигэр отчуоттаан, санаттан-саҥа оҕону үөрэххэ киллэрэр итэҕэли ылабын.

Быйыл Бүлүү колледжын 13 Нам ыччата бүтүрдэ. Кинилэртэн икки оҕо кыһыл диплому туттулар: Драгунова Евгения (Түбө), киһи Президент стипендиата, үс сылы быһа туйгунук үөрэнэ, Дьяконова Елена (Модут) А.Е. Кулаковская аатынан, стипендиат, Н.П. Куличкин аатынан (үс сыллаах үөрэх түмүгүнэн уһулуччу үчүгэй көрдөрүүлээх студент олохтоммута) стипендияны ылар чиескэ тигистэ, үс сылы быһа курс старостатын бочуоттаах үлэтин толордо, СГУ-га 3-с курска үөрэххэ кирирдэ. Биэс оҕо үөрэхтэрин «4», «5» сыаналарынан түмүктээн, Хайҕал грамоталаах бүтүрдүлэр, бары үрдүк үөрэххэ кирирдилэр. Кинилэр ааттара: Ушницкая Мира (Нам), Необутова Александра, Никитина Елена (Бөтүгүнэр), Федорова Анна (Арбын), Колесова Дарья (Нам). Маны тэнэ алта оҕо ситэтэ суох үрдүк үөрэх диплом-

наах дойдудуларыгар үөрэнкөтөн кэллилэр, кинилэртэн Бережнева Айталига (1 Хомустаах) пединститутка 3-с курска кэтэхтэн кирирдэ, уоннааһылар педакадемияга 3-с курска конкурска кирисиэхтээхтэр.

1-2 курска 20 оҕо үөрэнэ сылдьаллар. Кинилэртэн 7 оҕо үөрэх дьылын ситиһиилээхтик түмүктээтилэр: Шарапова Сардана, Баишева Яна (1 Хомустаахтан), Саввинова Мария (Үөдэй), Сивцев Иван (Бөтүн), Егорова Варя (Көбөкөн), Николаева Мария (Партизан), Пермякова Марианна (Хатын Арыы). Бүлүү училищетыгар үөрэнэр ыччаттар бэйэлэрин тус идэлэригэр эбии хайаан да иккис, өссө үһүс да идэни эбии ылыахтарын сөп. Онук эбии идэни биэрэр «Педагогика дополнительного образования» диэн үөрэх иһинэн студиялар үлэлиллэр. Холобур, «Айылгы» народной ансамбль, «Ностальжи» спортивной үгкүү дьарыга, уус-уран ааһы студията, «Тыл хонуута», вокальная ырыа студиялара, уран тарбахтаахтар, Урун Уолан студиялар уо.д.а. студенттары педагогической үлэҕэ уһуйаллар, талааннарын сайыннараллар.

Бүгүн Бүлүү колледжа 5 салаага 6 идэни бөлөмниир кыахтанна: английской тыл, саха тыла, культурология, начальнай үөрэхтээһин, детсад иитэччигэ идэлэргэ. Сылын аайы улахан конкурска кирисии буолар. Быйыл Нам улуунан 6 миэстэҕэ 31 сайабылыаннаа кириэн, оҕолор экзамен туттаран буһа-хата сылдьаллар. Бу алта миэстэҕэ эбии төлөбүрдээх үөрэххэ ылаахха сөп. Ону төрөппүттэри кытта дуогабар түһэрсэн быһаарыллар. Абитуриеннар ортолоругар Губская Валентина (омук тылыгар), Черноградская Алина, Ощепкова Татьяна (начальная кылаас учуутала идэҕэ), Винокурова Женя, Лукинова Елена, Порогова Вера (культурология), Замятина Анджелига, Копырина Надежда (филология), Сергеев Олег, Николаев Ньургун (физкультура учуутала) идэлэргэ ситиһиилээхтик туттарсаллар.

Бүлүү колледжын кытта сибээһи инникитин өссө салгыы сайыннара наада. Үөрэх управлениета Бүлүүгэ үөрэнэр Нам оҕолоругар үөрэх дьылын түмүгүнэн үчүгэйдик үөрэнэр, общественной үлэҕэ актыыбынайдык кыттар студентна биир төгүллээх М. Аммосов аатынан стипендияны олохтуура буоллар, ыччаттарга улахан стимул буолуох этэ. Маны тэнэ тахсылаахтык үлэлиир бааһынай хаһаайыстыбалара, рыногынан сибээстээн «Үтүө дьыала» чэрчитинэн Нам оҕолоругар биридэ эмэ бородууктанан, оҕуруот аһынан көмө оҕороллор буоллар, студент киһиэхэ хайдахтаах өйбүдү буолуох этэй?! Аныгы кэм сагалыы сыһыаны, сонун тэрээһини эрэйэр. Саҥа үйэҕэ ыччаты үөрэхтээһингэ үөрэх тэрилтэлэрин кытта ыкса сибээһи олохтуохха, үөрэнэр ыччакка болгомтону ууруохха, куолаан өйөөххэ, көмөлөһүүххэ.

Нам ыччата, Бүлүүгэ үөрэнэ кэлин, улуускут үтүө аатын үөрэххэ үрдүк ситиһиитинэн, чабылхай талаангытынан үрдэтин, саҥа үйэ ыччатын холобурун көрдөрүн.

У. КОНДАКОВА,
Бүлүү колледжын туйгун катедорылаах методист-преподавателы, РФ үөрэҕин туйгунаы

«Росгосстрах» ОАО компанияга кириэр страховой тэрилтэлэргэ 2001 сыл — кэрэ-бэлиэ сыл. Быйыл Россия Государственной страхованиетын системата 80 сылын туолар, кини төрүттэммит кэмэ 1921 сыл алтыһыны 6 күнүттэн аарыллар.

Куолаан, ити кэмтэн ыла байыаннай коммунизм уонна гражданской сэрйи кэнниттэн страхование институтун чөлүгөр түһэри сагаламмыта, очотоогу Россияга ытыллыбыт саҥа экономической политика (НЭП) улахан суолталаах хардытыттан биридэстэринэн көрдүлэр.

Тэрилтэ 80 сыл туох суолталааһы? Элбэх дуу, арыах дуу? Ити ытыллыларга хоруйдуур туһугар Росгосстрах (РФСР Госстрах) билиги обществобыт экономической уонна социальной сорукутарын быһаарыыга исторической оруолун кырдьыктааһын көрүүх итинэн сыаналыах тустаахтыг.

Куолаан 70 сылар усталарыгар государственной страхование тэрилтэлэр Россияга страховой операциялары ытыгыга монополиялаах этилэр. Ити сыллар усталарыгар государственной страхование тэрилтэлэрэ дойдуну экономикатын сайыннарыыга биллэр-көстөр кылааты киллэрбиттэрэ. Росгосстрах систематыгар усунуостартан үөскэтиллибит саппаастар государственной сорукутары быһаарыыга бюджетка актыыбынайдык туһанылыбыттара.

Хайы-нахха ааспыт ХХ үйэ 80-с сылларын ортотугар Россия үрдүнэн хас биридии дьиэ кэргэн баҕа өттүнэн тус бэйэтигэр уонна малга-салга үрдүк страховой эппиэтиэстээх хас да страхованиелааҕа, ити нэһилиэннэҕэ эбии социальной уонна экономической мэкитэни үөскэтэрэ.

Ити сыллар усталарыгар страхование экономической институт быһытынан сайдытытын теориятыгар уонна практикатыгар сыаната биллэбит опыт муньулунна.

Кадрдары профессиональной бөлөмнөһүн системата тэрилиннэ, оттон Росгосстрах тэрилтэлэрэ ааспыт үйэ 90-с сылларыттан балыксаннык элбэбит эдэр страховой компаниялар кадрдарын дьингээх кыһаларынан буолдулар.

Онон Россияга ити сылларга страхование теориятыгар уонна практикатыгар туох үчүгэй тэриллэбитэ барыта Росгосстрахы кытта сибээстээх, чуолкайдан эттэххэ, ону үөскэтиигэ уонна сайыннарыыга кытыгастаах дьоннору кытта.

Государство ытгар экономической уонна социальной политикатын закономерно дьайыыларынан буолар быһаарыллыбатах проблемалары Росгосстрах эмиз сүтэр. Ордук сытыы проблемалартан биридэстэрэ, ону быһаарыы 50 мөлүйүүн россиянар интэриэстэрин кытта сибээстээх, Россияга олорор хас үһүс гражданин

Россия Госстрахын 80 сылыгар

КЛИЕННЭРБИТИГЭР КӨМӨЛӨӨРГӨ МЭЛДЫ БЭЛЭММИТ

кыһалдатын таарыйар — бу страхователлэргэ государственной изс проблемата.

Дьэ билигин 2001 сылтан эрэ государство бэйэтин гражданныгар Госстрах тэрилтэлэригэр кинилэр усунуостарынан изсэрин төннөрүүнү сағалаан эрэр, оттон дьинэр гражданныр мэкитэлэммит уурдарыларыгар туһааннаах Федеральной сокуон 1995 сыллаахха ытыллыбыта, ити Сокуонунан Сбербаан линиятынан төлөбүрдэр 1997 сылтан сағаламмыттара.

Ити общество Росгосстрахка сыһыаныгар сабыдыаллыр, биридиилээн дьону кытары үлэлиир, саҥа дуогабардары түһэрсэр уустуурда, кинилэр инвиллэригэр эбэһэтэлиститбэлэр толоруллубаттарынан.

«Росгосстрах» ОАО уонна кини кытыгастаах страховой обществолара гражданныр усунуостарынан барыллаан компенсацияны төлөөһүнү ылынылыбыт государственной программы 2001 сылга толорууну хааччылыыга улахан үлэни ыталлар, государственной страхованиетын тэрилтэлэригэр 1992 сыл тохсунуу 1 күнүсүгү туругунан.

Ааспыт 10 сылга Россияга страховой рынок актыыбынайдык үөскэтэ, страховой бизнескэ туттуллар быраабылалар чуолкайданнылар.

Теһе да сүтүктэр, үлэ тэрээһинигэр консерватизм баарын иһин, (эдэр страховой компаниялар итинтэн тутулууда суохтар) Росгосстрах Россия бөдөн страховой компаниятынан онунуна хаалар.

«Росгосстрах» ОАО састаабыгар 80-тан тахса кытыгастаах страховой обществолор уонна территориальной управлениелар бааллар, кинилэр Россия бары регионнарыгар 2000 филиаллаахтар, агентствалаахтар. Россия биир да страховой компанията итинник кизгэ ситимэ суох. Компания өгөлөрүнэн дойдуну хайа баҕарар үһугар туһаныахха сөп.

Росгосстрах бары хайысхаларга страховой операциялар ытгар, олоҕор Россия билигин страховой рынок бааллар, олоххо дьайыылары мэлдьитин тупсарыллар, өгөлөр страхователлэр көрдөбүллэригэр хоруйдууругар кыһамны ууруллар, Россия страховой рыногар наадыйы сайдытын учуоттаан, страхование саҥа кэскиллээх көрүгүнэрэ ырытыллан оһоһуллаллар.

Страхование бары көрүгүнэригэр кизгэ өгөнү хааччылан, страховой төлөбүрдэр кэмтигэр бэриллэлэрин мэкитэлээн туран, Росгосстрах бэйэтин клиентэрин интэриэстэрин көмүскээһингэ бигэтик турар.

Росгосстрах үлэһиттэрэ

Ой дуораана

ТЫЙМЫН ДА ХАРЫСТАММАККА СЫЛДЫБЫТ СЫРЫЛАРЫМ СИРГЭ-БУОРГА ТЭПСИЛИННИЛЭР

Мин «Энсиэли» хаһыат муус устар 17 к. «Намга дьоруой баар буоллун» диэн төбөлөөх ыстатыйаны РФ үтүөлөөх экономиста, улуус ытык киһитэ, тыыл, үлэ ветерана Т. Замятин уонна бэс ыйын 19 к. «Сөптөөх боппурус көтөбүлүннэ» диэн төбөлөөх ыстатыйаны РФ Журналистарын Союһун чилиээн Николай Сивцев суруйбуттарынан ааҕан бараммын манньк санааларга кэллим.

Миигин кыра народностар учуонайдара Феодосий Донской Москваттан кэлбит улахан бэрэстэбииттэлэри кытта көрсүһүннэрибиттэрэ уонна инникитин Социалистической Үлэ Геройа буолуохтаах киһи диэн билиһиннэрибиттэрэ.

Онтон ылата мин болгомтобор уурбатаһым. Күн бүгүнгэ дылы Ф. Донской үлэлиин-хамсыы сылдьар, саҥардыы көрсүбүтүм. Союзнай улахан Саха сирийн биллэилээх дьоннорун кинигэтэ тахсыахтаах. Ол кинигэҕэ киллэрбиттэр, сотору бэчээттэниэхтээх. Ол кинигэ күн сирийн көрдөбүнэ, Булун улуунун баһылыгы кытта кэспэтиэһит» диэбитэ. Миигин Үлэ Кыһыл Знамята уордыанынан наҕараадалыырга түһэрбитэрин билэбин. Ону биллэбит биричилинэнэн тохтоппуттара.

Сэрийн бириэмэтигэр улуус улустан дьон атаманнырын фронтна бараллары оннулар булка ыталаабыттара Ляхов арыларыгар. Туундара таптала буолан, саастарын тухары үлэлиэбиттэр. Билиги уонча буолан бултуу кириппитигэр кинилэр кырдыан, үлэни-хамнаһы кыайат буолан тахсыбыттара. Сордохтор куоракка, сордохтор дойдудуларыгар бараннар өлүгүлэр. Кинилэр

үбүлүүдээх сылларын бигэ туруктаах уонна страховой операциялары салгыы сайыннарыыга, инвестиционной үлэлэригэр үчүгэй кэскиллэрдээх көрсөллөр.

Ол курдук 2000 сылга судургу страхованиера страховой усунуостар кээмэйдэрэ 3,9 млрд солкубайга таҥнаста эбэтэр 1999 сыл кээмэйгэр 122,3 бырыһыан, ити кэмгэ страховой төлөбүрдэр 1,34 млрд солк. таҥнастылар, 1999 сыллааһар 4,2 бырыһыаннаһын элбэх.

2000 сылга страховой резервалар уопсай суумалара 366,2 мөл. солк. улаатта уонна 31.12.2000 с. туругунан 1830,3 мөл. солк. тийдэ.

Росгосстрах компания уставнай хаптытаала 2000 сылга 233,4 мөл. солкубайтан 390,3 мөл. солк. тийэ улаатта, 31.03.2001 с. туругунан 412,1 мөл. солк. тэгнэстэ.

Компания ситиһиилэрэ сүрүннээһин кини кадровой потенциалынан быһаарыллар. Росгосстрах тэрилтэлэрин үлэлэригэр элбэх сылларга опыты муньуммут 20 тыһыынчаттан тахса штатнай сотрудниктар уонна 41 тыһыынчаттан тахса штаты таһынан агенттар үлэлиллэр.

Билигин страховой рынок структуратын, киһи сайдыытын динамикатын учуоттаан туран, Росгосстрах бэйэтин кэскиллэрин манньк хайысхаларга үлэни кэспэтигэ көрөр: уустук технической холонуулары страхованиелааһын; баҕа өттүнэн медицинский страхование; маассабай страховой бородуукталары атылааһын; страхование муньунунар көрүгүнэрин сайыннарыы; федеральной страховой программаларга кытыгыны ытыгы; корпоративной информационной системаны тэрийбис.

Россияга государственной страхование системата тэриллэбитэ 80 сылынан сибээстээн Росгосстрах кэжэ акциялары олоххо киллэриини былаанньы, олоҕор компания үлэтин туһунан общество көрүүтүн-иститин таһымын үрдэтиигэ, компания региональной таһымгар барытыгар страхование юбилейнай дуогабардарын түһэрсини ытыгыга, үтүө санаа акцияларын, концерттарын тэрийиигэ, бэйэ страхователлэрин кытыннаран туран, атын да айар мероприятиеларга туһууланаллар. Государственной Кремлээҕи Дьбарыаска Росгосстрах компания бары бэрэстэбиитэлэрин муньуарын ытыгы былааннаран. Итинник дьаһаллар сыаллара — бэйэ үлэтин туһунан кэспэтигэр, Росгосстрах эрэллээх страховой компания буоларын көрдөрүү, кини бэйэтин клиентнарыгар көмөлөһөргө мэлдьи бэлэм.

«Холбос», булт тэрилтэлэринэн, «Север» отделларынан үлэлиэбиттэрэ. Бу манньк ырахан сиргэ үлэлиэн бараннар пенсията суох ытаан өлбүттэрэ. Ону истэн-билэн, үөрэтэн бараммын, баҕар мин даһаны кырдыан, пенсияга тахсар күнүм кэлиэ диеммин улахан чиновниктарынан кириэбитим. Ити оһоньоттор үнэс сатаан бараннар кыайбатахтара.

Ол сағана Степан Платонов куоракка Совминга үлэлиин олорор этэ. Нам улуунугар депутат этэ. Намга тахсан отчуоттуур муньуулар мин пенсия туһунан улахан боппуруоһу көтөхлүтүм. Кини куоракка кабинетыгар ыңыран ылбыта. «Сөптөөх боппуруоһу көтөһөр эбиккин. Туруорсубут боппурускар тиһэһэр тийэ киириэ, мин көмөлөһөүм» диэбитэ. Уонна өлөн туораахтаабыта.

Очолорго булдум биир сезон хамнаһын урукку харчынан 40000 солк. Москваттан Саха сирийн баанын ревизиялыы кэлбит киһи бэрэстэбэтэх этэ. Булун улуунан переводунан кэлбит этэ. Ону Степан Платонов көмүскэспит этэ. Кинигэтэн ааҕан биридэбит. Онон суруллубут подоходнай нолуок уо. д. а. нолуоктар тутуллубуттар уонна пенсия бэриллэбит диэн. Ол кинигэни ааҕан биридэбитэ. Уонна «элбэх сыһыптары толорбут киһи эбиккин, аҕаастыылар эбит» диэбитэ. Мин Овчинниковка Верховной Советка кириэ сылдьыбытым. Онон пенсия туһунан манна быһаарбатаххытына, собуруу быһаартарыам диэбитим. Очолорго улахан муньуахха Верховной Советка пенсия туһунан улахан кэспэти барыта. Тураннар тыл эппиттэрэ. Бу боппу-

руос элбэх сылга кыайан быһаарыллыбатах боппурус. Миэхэ тыл биридэтигэр уонна бэйэм санаабын ытамньыан тураммын эппитим. Ол кабинет иһигэр төлөпүнүнэн бырастыы онордулар.

Онтон Бйаах тахсыбыта: биир сыл икки сылынан аарылларгына муора булчуттарыгар уонна бултабыт булбут биир биридэтигэр. Ол уурааһы Степан Платонов ааҕан иһитиннэрибитэ. «Булун» совхозка ол Бйаах тийбит этэ. Мин боппурусостарбын кыра чиновниктар сөбүлээбэттэтэрэ. «Кырс булдуугар онто да суох ноцооттоох олоробут, ону эр өссө ноцоотко тэбэргына онорторбуккун» диэн. Сантаев диэн Булт миинистрэ эмиз хомурууан турардаах. Бйаах чаччы олоххо кирибэтэ. Пенсияга да тахсарбар булан биридэтигэрэ.

Уонна «кыра киһи буолан барангынан улахан айдааны оноро сылдьар эбиккин» диэбиттэрэ. Мин муора арыгыгар кытаанах усулуобуйа үлэлиэбит-хамсаабыт, Сахам сирийн иннигэр диэн утууар уубун умнан, тыыммын да харыстаммакка, сылдьыбыт сырыыларым, «оноһоор уоттаах сэригэ сылдьаллар» дии-дии өсөһө-өсөһө сылдьыбытым таах сиргэ-буорга тэспилиннэ.

Прокопий Чуукаар «Киин куорат хаһыат» үлэһитэ, журналист мин сылдьыбыт сырыыларбын уонна очотоогу хаартыскаларбыттан (бэйэм түһэрэр этим) 14 ыстатыйаны бэчээттэттэ, өссө да бэчээттэниэ. Тыһынаах дьоннор табаарыстарым аағалара буолуо.

И. В. КРИВОШАПКИН

БИИР ҮНАХ ИККИ МУОНА

Мийин 7-8-9 кылаастарга үөрөнөр дыйлларбар Миитэрэй оҥоннор сайын аайы оскуола оҥохторун өрөмүөнүүргэ, оҥоһуугар көмөлөһөөччү быһыгынан бэйэтин кытта илдьэ сылдыбыта. Кэлин бу идэни баһылаабытым олохпор олус туһалаабыта. Оччолорго биһиги дьэз көргөн кыра оскуола оҥоробут, ийэм остуорастыра, хамнаһа 20 солк. этэ. Мин үлэлиирим эбии сириэстибэ буолара. Оҥохторго туттуллар кирпиччэлэри оскуоланы бүтэрээт, интернат оҥолорун күүһүнэн үктүүрбүт. Уматыгыгар Миитэрэй оҥоннор маастардыра. Кыгарбыт кирпиччэлэринэн оскуола аһыллыр диэри үлэлээбитинэн барарбыт.

Уһун үс сыллар сайыннарыгар сааһырбыт киһи эдэр эрдэбинэ иэдээнгэ түбэспитин ахтара. Ол бандьыттар тустарынан кэпсээнэ мизэхэ, оҥо киһиэхэ, олус интэриэһинэйэ. Соророр кинигэни дьоннор ааттарын хос-хос ыйгытарым. Кэпсээн биэрэрэ, тоҥо диэтэххэ, эрэйи-мунгу эгэринэн тыһыбыт быһылааҕа. «Дьонно кэпсээбэт буол» диэн олус кистиирэ, «баран көрөн кэл, баҕар, ким эмэ баара буолаарай» диэн чуннатара. Ким да суоһун бигэргэттэхпинэ эрэ кэпсээнин салгыра. Ити көмнөргэ кини репрессияламмыт, мин норуот өстөөҕө аатырбыт киһи оҥото этим, онон биир үнах икки муона буоллаһыт. Мантан антах Миитэрэй оҥоннор кэпсээнэригиттэн тугу өйдөөн хаалбыһын суруйан, эһиги болҕомтоҥутугар тиздэбин.

1922 сыллаахха күһүн, Эбэ мууһа турбутун кэннэ, биһиэхэ, Кэнэли арыһыгар кыстаан оҥорор аймахтарга: Чохчоһойдор — Ньюкулайдаах, Төөкүлэр — Элигионтэйдээх (Хаартыһыт Уйбанааҕа), Маайа эмээхсиннээх (Ылдьаалаах, Саллаат ийэтэ), Лангы Хабырыыстаах — Куличкиннар уонна биһиги Ытарҕалаах Элигиэт оҥолоро. Күһүскү аһылык кэнниттэн үлэбитигэр тарҕаһаары оҥордохпугуна, Маайыка Күөрэттин сырыын дабайан, уонча сыбыдаһыгырдаах, сырҕалаах аттаах, саалаах дьоннор биһиги дьэзэбитин туһаайытынан кэлбиттэрэ.

Дьэзэ бары баарыт, арай быраатым Сэмкэ (Семен) суоҕа, оҥуһунан Кутуруктан от тизэи барбыта, сааһа 13-һэ этэ. Кирибит дьон бары бэргэһэлэригэр ый кэлтэкэтин курдук манан таҥас туоһахтаахтар. Дьүһүннэрэ-бодолоро боруоран, тыллара-өстөрө тимири-тамыр курдуга. «Дорообо-дыраастый!», «Кэпсээнгит» энин мэлигир. Лыксаха курдук лэспэрдэбит суон киһи тор курдук бытыгыһын көбүһүнэн ордоотооҕо:

— Манна бассабыык-партизан Дьөгүөр Воппуок бытааһаҕа баар дуо!

Дьэзэлээхтэр «бу мин баарбын» диэн ким да сангарбата, бары хайдах эрэ соһуйдубут, куттанньыт, онуоха диэри дьэз аңарын энин араас таҥастаах, саалаах, саабыллаах дьоньа аһыһын кэбистилэр. Кэмнээ-кэмнээс кирибит дьон ортотуттан торбос тириэтэ таҥастаах ыаллыы Туома арыһыгар олохтоох Байбал Боротукуубу (Кымааҕы) саҕатыттан ылан, дьэз ортотугар дьөгдөрүттүлэр.

— Мантан хайалара бассабыык Дьөгүөр ойоҕо буоларый! — дэстилэр.

— Ити оҥорор, — диэн Ааныһыҕыда.

— Чэ, барыларын таҥыннаран, таһырдыа таһааран, сырҕаҕа оҥордун, ыстаап тойоно кыһырыаҕа, хойутаары гынныбыт, туттумахтаан! — бэйэтэ таһырдыаны былдыаста.

Улахан хотостугас манан сирэйдээх киһи саа луоһунан дьэз муостатын лиһиргэтээт:

— Бары танһын, бараһыт, — диэт сирэйин мырдыһынатта.

Тэнһээр кыах суох, саната суох таҥыһытынан бардыбыт, бытаамыт эбитэ дуу, уолуһун халан, били киһи сотору-сотору:

— Тургэтээн! — диэн ыйыһытаан тоҥо барар, сирэйэ дьыҕайдардыҕайан иһэр. Ыксал. Мин танһан бүтүм да, атыттар бытааннар. Эбэбит Биэрэ дьүлэй, истибэккэ оронугар оҥорон, салҕалаабыт тарбахтарынан табах уурунан, тардары мунһанар. Саһыл тыһа бэргэһэлээх киһи эбэбит кулааһар чугаһаан:

— Эмээхсин, таһна гарт, күүлэйдии бараһын, — диэн хаһытаата. Дьон күлэн арасыдылар. Эбэбит эрэйдээх эбии ыксаата, мин таһаһын: истээх сонун, үтүлүгүн булан биэрдим.

Дьэ ити гынан түптэ-түрүлүөн үрдүгэр түһэрэн, талах олоппоско биир сааһын туола илэк кыра Бириксэни хаалларан, тахсан бардыбыт.

Өрүс ортотугар айаннаан иһэн, арыһы холкутуйдум. Бу аата биһиги убайбыт Дьөгүөрү кыайан сип-

чилэр соһуйан, дөйбүт курдук турдулар. Тордуохха маарынньыр сулардыы кыһыл бытыктаах нуучча лиһирдээн кэлэн, Аанысканы табыдалыттан ылан, бэйэтигэр эпсэри тардан:

— Сказано снять! — диэн тоҥо барда. Ааныска илиитин эһэ охсон

инники уһуллан тахсан, чиэс биэрэн, ханайан туран:

— Тойон полковник, партизан Дьөгүөр Попов... — диэн эрдэбинэ:

— Оставь! — диэтэ.

Кэлбит үрдүк соллооох хамандьыр сытар киһиэхэ, мизэхэ аттыбар кэлэн тохтоото.

элбэҕэ, от үрдүгэр чугас-чугас хам түсүһөн сыталлара. Аан аттыгар отуччалаах, бэрт сытыы-хотуу, кыанар килпэ көрүһнээх, илиилэригэр тимири хандальылаах киһи сыҕарыс гынан биэрбитэ, кини этэринэн ороскуокка тахсааччылар угулаллар үһү. Хабааран дьылҕаламмыһын дьэ өйдөөбүтүм. Булуус аанын кыра аһаҕастаах гына хатыһыллар эбит. Тымныыта сүрдээх, бэйэтэ даҕаны тымныы түһэр кэмэ. Дьон курдук, түүн оту бүрүнэ саҕа-абытым да, олох утуйбатым.

Бһнырык санаалар тууһа туппуттара, бу аата күүс өттүнөн күүһүдээн, күһэйэн, тыһынаахтыы ийэ сиргэ туттарар быһыылар тирээн кэллээ. Сарсыарда күн таһыста, дьыбар түстэҕэ бадахтааҕа. Чэриктэйтэн Хотуоһабы, элбэх сонуннаах, кэпсээннээх эр бэрдин түһэрбиттэрэ. Уөһэһыстаапка кэпсэтэллэринэн, доһпуруостуур тойоттор кэллэлэрин күүтүлэр эбит. Хотуоһаптааһы үс киһини Найаһы аттыттан тутан, бириатыр үөрүн саалаах дьоннорунан харабыллатан, кинилэринэн үүрдэрэн, манна аҕалыттар. Сылгылары сылгы

ЭНЭН ТУНУНАН КЭРЭМЭН ТЫЛЛАР

Күндү Дима! Олох акылаатын түһэрэр, ыал буолар үтүө күнүгэр ананар. Уол оҥо барахсан улаатан, ситэн силигилээн, саха төрдө буолар кэрдиис кэмэ тийээн ыган кэлэр. Төрөппүттэрин олохторун салгыыр, кинилэри үйэтитэр дьоллоох-соргулаах олоҕу оҥорор, ыал буолар сырдык боруогу атыллыыр үтүө күнэ үөскүүр.

пэккэлэр, кини онугар солуок ыллахтара, үчүгэйинэн араһыбат дьоннор быһыылаахтар диэн сэрэйдим. Өрүс нөнүгө үөһүгэр кириэрбитигэр били Кымааҕы: «Дьэзэр түһкэлий, кэпсээн оҥосто сылдыһаайарын, үөскүн тардыаһыт», — диэт, сырҕаттан тизэр анһан кэбиститтэрэ түөрт атах буола хаалла. Сотору кэмнээн илин эгэри буллубут. Ыаллары аһаһыт, суолта саалаах, аттаах дьоннорго тийэбит, олору кытта кэпсэтэ түһэн, аһан иһэбит.

БАРДАМНААҬЫН

Киһэ, күн кирибитин кэннэ, кизг соппулоттаах, иннигэр улахан саха балаһаннаах даҕдайыт нуучча дьэзигэр тийдибит. Биһигини түһкэл-танҕал тутан, дьэзэ киллэрдилэр. Улахан хоско түһүк анһыгар күөх сукуна сабыһылаах уһун остуол уһугар хара өйөнөрдөөх олоппоско тизэрэ түһэн, байыаннай киһи оҥорор. Биһигини аҕалыт суон тойон оҥорор киһи кулааһар сибигинэйдэ, тахсан барда. Кыракый хара холбука тутуурдаах ачыкылаах киһи кириэн, остуол кэтэҕэр олоппоско оҥордо. Кумааҕы тэлэтэн, суруйар төрилин илиитигэр ыла. Тойон киһи бирибири ыйыталаан ыспайдаан барда. Соророр туран, түөһүн мөтөтөн, төттөрү-таары хааман чырбанһыыра атыр сылгы убаһаһын көбүрөтөн баран, туттары-хаптаарын санатар. Били аатырдар Барамыгиннара буоло дьон санаа охсулунна, урут көрбөтөбүм. Суруксут тахсыбытыгар икки саллаат кирирдэ. Тойон «бу дьону таһараа дьэзэ таһааран, харабыллаан хонун», — диэн бирикээс биэрдэ.

Ол түүн саха дьэзэтин чуулаһыгар оҥорбутунан хоннубут. Сарсыарда чэй сыһа иһэн эрдэхпитинэ, «олоруоххут дуо, бардыбыт» диэн буолла. Нөнүгө күнүгэр киһэлик Дүпсүһүнэ тийдибит. Дьэзэлэр уһуктарыгар балаһанна хоннубут. Ыаллар хас да дьүккээх буолан оҥороллор эбит. Тар хаһынан, чэ-эрэ чэйинэн күндүлээтилэр. Таламастаһар суох, туох баарынан үрсэннибит. Туоххаһыйбыһыт да сүрдээх.

Элбэх дьэзэлэрдээх улуус кинигегар сарсыарда киһи хойуу, кэлибары үгүс дойдута. Биһигини «арыаллаан» кэлбит Барамыгин тойон управа дьэзэ киллэрдэ. Ыһе араҕас хааннаах, кыһыл хаймыһылаах ыстааннаах байыаннай тойонно:

— Бассабыык Дьөгүөр Воппуок кэргэттэрин аҕалыым, эн бирикээскиһин, — диэн арааһпардаата уонна ыгдах-ыгдах гынна. Дьэ манна саҕаланна киһи-киһини накаастыыра, атаҕастыыра. Кийиттэрбитин Ааныһы, Татыһаһы, көргөммин Маайаны таҥастары устан ууралларыгар соруйдулар. Толордулар, эбэлэригэр туттардылар. Аны:

— Атаххытын тоҥо устубаккыт, көмөлөһөбүт дуо! — тойон чыпчырынан кэбистэ. Киһи чиччигэ, киһбөһэ бадахтаах. Мөнүллээч-

ылан: — Бэйэм да истэн турабын, — диэтэ уонна этэргэһин устубутунан барда. Нуучча киһитэ тойон:

— М-да, хорошо! — диэн мүчүннээтэ, ымаһнаата. Атах сыһыннаах турааччылары:

— Аны ис таҥаскытын олоччу устун! — диэтилэр. Биһиннэрэ килбиһигэ, саатан, истибэтэх буолан турдулар. Оҥус буулаһатын санатар моойдоох нуучча тойоно тийээн, ырбааһылары сыһын хайыта тардан, илиитигэр ыла, аан диэки элээртэ, эрэйдээхтэри түөстэри сыһын кисти хам туттанураахтаатылар. Дьулаан көстүү — күүһүлээһин саҕаланна. Тугу да гынан көмүскөһөр кыаҕа суох буолбуппуттан абаран, хаһытаат, били тойонго сүүрэн тийээн эрдэхпинэ, көхсүбэр ат тэбэрин курдук, улахан охсууттан умса баран түстүм, бадах өйдөөбөккө хааллым. Тураары үчүөхтэбиһпэр икки киһи көхсүбүттэн үктээн турдулар, илиилэрим кэдрги кэлтиэлээхтэрэ, айахпыттан хаан тоһунна, мэй-тэй буолулааһыт. Тойон саната:

— Бассабыыктар бытааһахтара эпийэттээн, Дьөгүөр Воппуок хаһан кэлэр, кимнээхтэри кытта сылдыһарый! Бири-бири кэпсээн, таһынааххытын баҕардаххытына, кэпсээбэт буоллаххытына, эбиитин таһыллыаххыт, чэй санарый! — силлээн чыырк гыннарда. Сага иһиллибэтэ, иин иһинээби чуумпу бүрүүкээтэ. Тойон саната:

— Кымныһылаахтары киллэрин! — соруйан ээрэ.

Сотору соҕус тири бынан өтүүлүү хатыллыбыт кылгас уктаах ат кымныһын туппутунан икки эдэр дьоннор бөтөрөнөн киридилэр. Сыһыннаах дьахталлары көрөн аллаһан турдулар.

— Нохолор, саҕалаан! — диэн хамаанда дуорайда. Кирибиттэртэн биридэрэ кымныһытын муостаҕа бырахта.

— Охсубапһын, — диэтэ.

— Две сутки в каташке вне очереди! — тойон бааһынаата. Киһини илдьэ таһыстылар быһыылааҕа.

Ити кэнниттэн дьону сүөһү курдук тутар, атаҕастыыр дьыккэй дьабыланы, кымныы тыһа баһырҕас, көрдөхпүнэ, сэгэрдэри сыһыста уһуөн утарыта куустуһан, сарылаһа тураллара, көхсүлэрэ хаан-билик буолбут этэ. Эмискэ киһи тинтинээн кэлэн, ааны сэгэтэн туран:

— Тойон Сэмэһеп кэллэ, — диэт ааны сабан барда. Дьэзэтээҕи:

— Тохтоон, бүтүн! — диэн ордоотоото. Ити икки ардыгар баһыттан атаҕар диэри быһык таһастаах, икки саллаат баһыһынаарыһылаах киһи кириээт, остуол диэки ааста.

— Дорооболорун тойоттор, — диэтэ. Дьэзэлээхтэр бары тэлгэһэ сүллүгэс күрүөтүн баһанатын курдук, бири суруҕа сэлэлии турбуттар. Тойонноро киһидэх хаамыы

— Туруорун, сүөрүн, дамаларга таһастарын биэриг, чэ, хамсаан иһин! — саһата кытаанах. — Таһараа дьэзэ таһаарын, аһатын. Босхолоон! — диэн буолла.

Били мааһыһы баһыһылар эккэ ыт курдук хаптаһастылар. Намтын соғустара тахсан бардылар.

— Бэйи эрэ, эйигин тоҥо кырбатылар, эпийэттир кыахтааххын дуо? Хараҕа ханна эрэ ырааһы көрөн тура. — Оттон ити убайың Дьөгүөр ханна баарый, өссө кимнээх баалларый? — ыйытыы кытаанах.

— Мин ол киһи ханна сылдыһарын билиэмий, оттон сыл баһыгар атаҕар дьэзигэр көргөһүгэр көстөн аһар, — нэһилээ ыган таһаардым. Дьонун диэки көрөн туран:

— Босхолоон, дьэзэлэригэр бардыһнар.

Тугу гыннаахтын билбэккэ, тэпсэнни турдахпына, «мин саллаатарым сөбө суох быһыылааммыттар, биһиги бэйэбит быһаарсыаххыт, санааһар тугуна, дьэзэлэй, убайың Ньюкулай оҥоннор эһигини таһараа кэтэһэр» эбэн эттэ.

— Босхолообуккар махтал буоллун, — диэт таһырдыаны былдыастым. Аара икки эр бэрдэ биридэрэ чыппэрдээх арыгы тутуурдаах, иккиһэ таһастаах сылгы ойоһо кыбыһылаах иһэллэригэр кэтиллэ түстүм. Дьонум күүтэн туралларын көрөн, санаам дьэ көннө, аллараа дойдуттан кооптут саҕа санаммытым, ол гынан баран эрдэ үөрбүт этим, саамай иэдээһнээҕэ иннибэр кэтэһэн турар эбит этэ.

БУДУУСКА ХААЙЫЛЛЫ

Кизг дьэзэлээх ылга хонон, сарсыарда били Барамыһы кытта «аргыстаһан» дойдубут диэки бытыһыт. Аара хаста да аттаах саалаахтар бааллара, иннибитигэр уонча ыгыһы аттаахтар ортолоругар сырҕа бөрө саһыннаах кэптит тойон Барамыһын оҥорор, көрсүбүт дьонун кытта кэпсэтэн аһара. Биһиги сырҕабыт кутурукка этэ. Иккис күмүт кизэриитэ Көмөкөн бырааттарын ыстааба Дьаарбан Сууга дэнэр сиргэ тийбиһиппит. Маһа-ото суох үрдүк хордоһойго, бизс-алта саха дьэзэлэрэ, хотоннор хаар анһыгар хаптаһан тураллара. Арай хаптаһын үрүттээх баҕдайыт нуучча дьэзэ кизэн олбуорунан кизтээн барыһан тура. Модьу-таҕа оҥоһуулаах бөдөн бэрэбинэһин тулаламмыт соппулот иһигэр саха дьэзэтэ, ат хаһаата, булуус ампаара, түүлээх, сизэмэ ууруллар мэндизэмнээх хааһына үрдүк атахха ыбыһы түһэрилибит. Олбуор иһинэн тула муус болгуо кутуллубут, киһи сытарыгар сөптөөх онхоллор оҥоһуллубуттар, чуолһаннар чөгөрүһэллэр, ити барыта тигэһи уйатын санатар. Биһигини Дьяконтарга хоннорбуттара.

Сарсыарда миһин ыстаапка илдибиттэрэ итиэннэ булуус омуһаһар хаайыттар. Манна киһи

күрүөтүгэр хааттарбыттар, хара аһыры кыайан киллэрбэтэхтэр. Кинини ситэн күһэйэр ат суох үһү. Күнүс үс быраат чаанһык чэй, бири лэппиэскэ аҕалылар, мань уоскутунан үлэһиниһит уонча хаайыһылаахтар. Куругар бэсгилиэт илиммит ыһылбаран харахтаах хатыһы киһи өһөһөн хабыһыраата:

— Үөрүттэн быстан кооптут ханһылаһытыр тутар кыахтаах ким баарый, тутар түбэлтэтигэр манһатын босхолонон, саа тутар үһү.

Бастаан утаа ким да сангарбата, үөһэһнгилэр атаһарын тыһаһэйэн эрдэбинэ, били хандальылаах табаарыс:

— Тохтоон! Кэпсэтиһиң! — хаһыһытаата. Үөһэттэн:

— Туох диһин, — дэстилэр.

— Дьэзэр ыһтар буоллаһхытына, мин сибилитин да аҕалам, — диэтэ. Ааны аһан хачыгыратан, төгүрүк кириһиһи түһэрдилэр. Табаарыһыт кириһиэскэ наадыйбакка, ыстанан, икки илиитинэн булуус аанын модьөһөтүн тутта да, үөһэ биридэ баар буолла, барахсан кыанар эбит этэ. Хотуоһап эмиз үөһэ ыһыһна, илдьэ бардылар. Ыкса киһэ дьоммутун соһон аҕалан, аллара биһиэхэ төкүнүтэн кэбистилэр, хаан биликтэр.

— Дьэ, доһоттор, бэйэ бодобутун тардыһың, күлэ-күлэ күлбүтүн булкуйар сизэхситтэр кэлбиттэр, хайдах эмэ дьэз таһыстар мүччү туттарар толкуй тобулбут ордук буолсу, дууһабыһын таһара иликтэриңэ, — сага аллайда хандальылаах табаарыһыт. Хааһаха да хаайтара сыттар кытаанах санаалаах киһи хорсуна.

— Соххор Сотуоһай диэн хос ааттаах уруккута тайҕа илэчиэскөтө, хаамаайы, икки таһыһыта сириллибит, испирдизэһити сылдыһан кытайдарыһыһыт сизэхсит, хантан эрэ аҕалыһыт, бири сордоһу биридэ охсон түһэрдэ, уу куталлар да, иһигэр сититтин тартаран, хараһын өһүргэһинэн көрөн, нуурайан барда, хага таһараалаата дэһэн аллараһаһаллар. Сизэхситиг баара хаһастай, наған угуһан үөһэттэн түһэрэн охсор, мин аһаран биэрэ саһаатым да, тапта, халты да буоллар.

Харангарда, ас аҕалбатылар, үссэммэккэ хонон эрдэхпит. Сарсын өлөрөр дьоннорун тоҥо аһаһахтарай, ыһырык санаа ытарчалы хам ыла. Сарсыарда өһөһөн туран, Адыһа Боппуогу уонна түөрт киһини ааттаан доһпуураттылар. Таһырдыа субуруһан хаамтыбыт, хабаһырбыһыт да бэрт, көңүлүлэтэн чэпчэтиннибит. Били даҕдайыт улахан дьэзэ киллэрдилэр. Доһпууос саҕаланна, соғуруу Хаһырык олохтооҕо Бирээһиниһикиһеп түбэстэ.

Егор КОЛМОГОРОВ — БЫДЫЙ (Салгыһыта бэчээттэһиң)

БИЛЭЭРИИЛЭЭР РЕКЛАМА

Продам недорого компьютер фирменной сборки Интел-Селерон 366 МГц, винчестер Samsung 7,6 Гб, оперативная память 64 Мб, видеокарта 4 Мб S3 2x/3D, звук 3D Sound, 50x CD-ROM Acer, FDD, АТ, клавиатура и мышь, программное обеспечение. Возможна комплектация мультимедиа, 15" монитором Samsung. Все новое, доставка по улусу бесплатно. **Контактный тел. поср. 22-6-43.**

Продается Celeron 500 М Герц опер память 128 М Байт жесткий диск (винчестер) - 10,2 Гигабайт, видеокарта Nvidia-32 М Байт, компакт-диск дисковод CDROM-48 скорост. 17 Двоймов-монитор без гарантии 23 т. 500 р. ОДИН год гарантии 25 т. р. Тел. 23-5-83.

Намский УОВД приглашает мужчин до 35 лет, несудимых, физически здоровых, ведущих здоровый образ жизни на вакантные должности офицерского и младшего начсостава.

Зарплата от 2 тыс. рублей ежемесячно, без задержек. По вопросу трудоустройства обращаться: с Намцы, ул. С. Платонова, 20 Намский УОВД. Контактный тел. 21-9-40.

Начальник Намского УОВД майор милиции П.А. Зырянов

Утерянный паспорт, выданный Эверстову Ивану Георгиевичу, XII КН 619928 от 10.12.97 г. ОВД МО Измайлова г. Москвы, считать недействительным.

Чэпиэргэ, от ыйын 19 күнүгэр, 12 чаас ааһыгта күнүс «Талба» рыногар Панина Вероника Владимировна 1969 с. алтынны 12 к. төр. паспора, Иванов Иван Иванович 23.01.70 с. төр. паспора уонна байыаннай билиэтэ, кэргэниин буолуу туһунан туоһу сибидиэтэлиститэ, 2 сберкинискэ, Иванова Ирина Васильевна пенсионнай кинискэтэ уонна үс оҕо сибидиэтэлиститэбэлэр Иванова Антонина Ивановна, Иванов Иван Иванович, Иванов Ян Иванович, ону кытта 900 солк. харчылаах хара дьүүһүнээх докумуон суумкатын тагас атыылаһан баран умнан хаалларан кэбиспилин. Ону атыһыт атын киһиэхэ экирэтэн тийиэн биэрэн кэбиспит, ону бука баһаалыста төнүннэрэргэр көрдөһөбүт эбэтэр ким эмит буллаххытына Партизан бөһүөлөгүн дьаһалтатыгар эбэтэр 25-6-14 тел. биллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

Биридиллээн үлэһиттэр профсоюзтара «Олорор дьээ усулдуобуйатын тупсарыы» программатынан Нам улуунугар уонна Дьокуускай куоракка дьээ ылын баһалахтарга кулууп тэрийэр.

Нам улуунугар 50-100 тыһ. солк. иһинэн, Дьокуускайга 100-300 тыһ. солк. иһинэн кулууптан иэс (кредит) ылан баран 50 ый иһигэр кыралаан төлөһөр. Онон, бу хайа багарар киһиэхэ сатанар, олоххо кириэн сөптөөх программа.

Ким кулуупка кириэн баралахтар «Эрэл» УПК дьээтигэр кэлэн баһаанньаны билсэххитин сөп уонна испиһэккэ суруйтарыаххытын син.

Билсэр тел. 21-4-54. Профсоюз үлэтин бириэмэтэ сарсыарда 10 ч. киһэ 17 ч. диэри. **Профсоюз актива**

МАХТАЛЛАР

Сир үрдүгэр көрсүбүт күндү киһим, кэргэним, таптыыр, ыгыктыыр аҕабыт Егоров Иннокертий Иннокентьевич күн сириттэн соһуччу ыалдьан суох буолбута 40 хонугун туола оҕуста. Манан сибээстээн биһиги ыал куртуобаннаах, хомолтолоох ыар күммүтүгэр күүс-көмө, өйбүл буолбут урут биһиргэ үлэлээбит, билигин үлэлиир коллективтарыбытгар: МУ НУ ЖКХ администрациятыгар (Игнатьев Н.В.) Эверстова А.Я., Степанов С.П., Халыева С.Т., Винокурова Н.П., Липенко А., Москвитина С.К., Эверстова В.С., Кутукова О.В., Степанова З.И., Антонова И.А., Земскова С.С., Данилова Е.Н., Новгородова А.И., Кривошапкина В.И., кыл. инженер Самсонов Н.А., Платонов А.Р., профком предс. Белоусов Ш.А., котельнай хаһаайыстыба (нач. Кренин В.А.), газовой хаһаайыстыба (нач. Зелехов В.С.) үлэһиттэригэр: Мухин А.П., Корякин Е.Е., Винокуров Е.В., Ядрихинский М.М., Корякин С.Г., Бобров И.А., столярнай сыах: Корякин В.Е., Федоров И.К., мастарыскай (нач. Тихонов Е.И.) Попов А.И., Данилов В.М., Попов В.И., баанньыктан Прокопьева Л.П., Захарова Е.Е. Уон сыл иккиэн үлэлээбит тэрилтэбит - урукку арыы заводун үлэһиттэригэр: Н.М., В.Г. Окочешниковтарга, В.П. Охлопкова В.П., Попова А.В., Архипова Р.С., В.И., А.Г. Максимова, Попова Л.П., Собакина Н.В., Саввинов И.К.

Өр сьыл иллээхтик кэккэлэһэ олорор ыалларыбытгар Макаровтарга, Ядрихинскийдарга, Зелеховтарга, Никитиннэргэ, оҕолорбут табаарыстарыгар: Сергучев Васяга, Аргунов Жейга, Олекка, Хугданов Павелга, Корякин Андрейга, Макаров Сашага, Ядрихинский Андрейга, о.д.а. истинг махталбытын тирээдэбит.

Кыыспыт Аннушка учууталларыгар НУГ кылаас салайааччыта Ядрихинская В.К., Рехлясова А.Д., Колесова Н.Г., Делашова С.Д., мангайгы учууталыгар Санникова Ф.А., НСПШ-1 учууталларыгар Аргунова А.И., Замятина Л.Г., эдэр сааспыт доҕотторугар: Охлопкова В.И., Т.Е., Н.Е. Колмогоровтарга, Матвеева М.С., И.Т., А.В. Замятиннарга амарах сыһыаннарын бэлиэтиибит.

Биһиргэ төрөөбүттэригэр, күтүөттэригэр: Дьокуускайтан А.И., Г.Г. Никифоровтар, Е.Е., А.А. Ефремовтар, Д.И. Николаева, Чурапчыттан Т.И., В.С. Романовтар, С.И., У.Н. Егоровтар, өссө Дьокуускайтан М.И., И.А. Политинскийдар, санаспыт Чиркова В.И., убайыт Владимир Мохначевскийга, Горнайтан А.А. Сисюева, Н.А. Николаева, Намтан ыраах, чугас аймактарыбытгар, биһир дойдулаахтарыбытгар: эдьийбит Т.И. Эверстовага, күтүөппүт Н.Е. Эверстова, Л.С., С.П. Мальцевтарга, Л.И., Г.Е. Поповтарга, Е.Ф., А.П. Корякиннарга, И.Н., У.Г. Антоновтарга.

Бу бары ааттаммыт дьоммутугар барҕа махтал, нөрүөн-нөрүгү. Эһиги дьээбитин хомолто, ыарыы тумунун, үөрүү уонна дьол-соргу эрэ ыалдьыттаатын дьэн алгыыбыт.

Кэргэнэ, кыһа, уолаттара

Айылбаттан айдарыылаах күндү убайым Слепцов Гаврил Гаврильевич оһолго түбөһөн күн сириттэн күрэммитигэр күүс-көмө буолбут II Хомустаах дьаһалтатыгар уонна чуолаан детсад үлэһиттэригэр, аймактарыгар, биһир дойдулаахтарыгар көмүс унуоһун көтөхсүбүт бары табаарыстарыгар, ону тэнэ көрдөөһүңгэ сылдыбыт доҕотторугар улахан махталбын тирээдэбин уонна эһиэхэ барыгытыгар дьолу-соргуну баҕарарбын.

Биһиргэ төрөөбүт быраата Муоматтан Иван Константинов (Слепцов)

КЭРИЭСТЭБИЛ

От ыйын 21 күнүгэр биһиги кэккэбиттэн күндү убайыт, бырааппыт, оҕобут, табаарыспыт, доҕорбут Петров Конон Михайлович эдэр сааһыгар бэрт хомолтолоохтук өлөн туораабыта номуо биһир сыла буола оҕуста.

Конон 1979 сыллаахха алтынны ый 14 күнүгэр элбэх оҕолоох Мария Васильевна уонна Михаил Кононович Петровтар дьээ кэргэннэригэр төрдүс оһонон күн сирин көрбүтэ. 1996 сыллаахха Хатын Арыы орто оскуолатын ситиһилээхтик бүтэрэн ситии-хотуу аттестатын үөрэн-көтөн туппуга. Биһиги Кономмут киһи барыта кинини сөбүлээн, таптаан Ноку дьэн ааттырбыт, өрүү үөрэ-көтө, мичилийэ сылдьара, табаарыстарыгар, биһиргэ төрөөбүттэригэр истинник сыһыаннаһара.

Кини бильерын Сага дьылы көрсө «Манна сайылыкка олоро, үлэли кэллим» дьэн таҥаһын туһутунан тийиэн кэлбитэ. Онтон ыла Маппыыс сайылыгар «Туях» бааһынай хаһаайыстыбатыгар араас үлэ ситиһилээхтик үлэлээбитэ, ханнык да үлэттэн иһинэн, толлон турбат этэ, барытыгар ылан, көмөлөһөн иһэрэ. Сайылыгы, айылҕаны, ат миинэрин олус сөбүлүүрө, өрүү кинигэни ылыны сылдьар буолара, олус үчүгэйдик уруһуйдуура. Үөрэн-көтөн, сирээт тэтэрэн киирэн кэлэрэ бу баарга дьылы. ыраас дууһалаах, инникигэ бэрт элбэх ыра санаалаах, үтүө киһи буолар кэскиллээх ыччалпыт, оҕобут, убайыт, бырааппыт, доҕорбут Конон Михайлович сырдык санаата, үтүө майгыта үйэ тухары умнуллуу суоҕа.

Ийтэ, аҕата, биһиргэ төрөөбүттэрэ, доҕотторо, биһиргэ үөрэммит, ыалдьыт дьонно

БИЛЭЭРИИЛЭЭР РЕКЛАМА

1 эбэтэр 2 хостоох дьээни куортамнаһабын. Тел. 26-1-46.

Продается трехкомнатная квартира в центре с. Намцы 2-й этаж в 2-хэтажном доме. Обращаться в Дадар ул. Южная, 10 (тел. соседн. 22-3-93).

Күндү таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит МЕСТНИКОВ Вячеслав Гаврильевич б. дь. от ыйын 20 күнүгэр ыарахан-нык ыалдьан өлбүтүн диригин куртууһунан туран бары аймактарыбытгар, доҕотторугар, билэр дьонугар иһитинэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ	Доҕорбут, бырааппыт НАЗАРОВ Петр Назарович соһумардык ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнгэр Туйра Борисовнага, оҕолоругар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. «Намулуснаб» МУП коллектива
Биһиргэ төрөөбүт тапталлаах убайыт МЕСТНИКОВ Вячеслав Гаврильевич ыарахан ыарыттан өлбүтүгэр кэргэнгэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Балтылара Мария, Маргарита, быраата Гавриил, сиэннэрэ	Биһиргэ үөрэммит табаарыспыттар ИДьУО содружигар Назаров Николай Назаровичка таптыыр быраата НАЗАРОВ Петр Назарович эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. 1982 с. 10 «в» кыл. выпускниктара
Ытыктыыр күндү киһибит МЕСТНИКОВ Вячеслав Гаврильевич ыарахан ык ыалдьан өлбүтүгэр дириг куртуобаммытын кэргэнгэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, биһиргэ төрөөбүттэригэр тирээдэбит. Талланнар	Истинник саньыр киһибиһигэр Туйаарага таптыыр кэргэнэ, оҕолоругар Сарданага, Варяга тапталлаах аҕалара, убайдарыгар Колбага, Алешага бырааттара НАЗАРОВ Петр Назарович эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. М.Г., А.Е. Федоровтар
Биһиргэ үөрэммит доҕорбугар Ил Түмэн депутатыгар Местников Гавриил Гаврильевичка тапталлаах убайа МЕСТНИКОВ Вячеслав Гаврильевич өлбүтүгэр дириг куртуобаммытын тирээдэбит. 10 «б» 69 НСШ	Биһиргэ үөрэммит табаарыспыттар Назаров Алексей Назаровичка таптыыр быраата НАЗАРОВ Петр Назарович ыалдьан өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Нам орто оскуолатын 1983 с. 10 «а» кыл. выпускниктара
Ытыктыыр киһибит Местников Вячеслав Гаврильевич ыарахан ык ыалдьан өлбүтүгэр кэргэнгэр Розалияга, оҕолоругар, сиэннэригэр, биһиргэ төрөөбүттэригэр, доҕотторугар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Елисеветар	Биһиргэ үөрэммит табаарыспыт, доҕорбут НАЗАРОВ Петр Назарович өлбүтүнэн кэргэнгэр, оҕолоругар, биһиргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. НСШ-1 1986 с. 10 «а» кыл. выпускниктара
Улууһааҕы үөрэх управлениета, профсоюз улууһааҕы комитета үөрэх управлениетин дошкөлөһөй салаатын методист-психологар Местникова Мария Гаврильевнага, биһиргэ төрөөбүттэригэр тапталлаах убайдар МЕСТНИКОВ Вячеслав Гаврильевич ыарахан ык ыалдьан өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит.	Күндү ийэбит, эбэбит Алпааны олохтоо, үлэ, тыл ветерана ГОТОВЦЕВА Марфа Иннокентьевна от ыйын 20 күнүгэр соһумардык өлбүтүнэн диригин куртууһунан туран бары аймактарыгар, билэр дьонугар иһитинэрэбит. Кыһа, уола, күтүөтэ, киһитэ, сиэннэрэ.
Ыкса аялларыбытгар Новгородов Дмитрий Дмитриевичка, Эверстов Василий Иннокентьевичка, Аксинья Гаврильевнага уонна кинилэр оҕолоругар, сиэннэригэр, хас сиэннэригэр аҕалара, кэргэнэ, эһэлэрэ НОВГОРОДОВ Владимир Дмитриевич өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Глория, Валерий Кривошапкиннар	Күндү кырдыбарас санаспыт ГОТОВЦЕВА Марфа Иннокентьевна эмискэ ыалдьан өлбүтүгэр кыһылыгар, уолугар, сиэннэригэр, чугас аймактарыгар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Аппааньтан Дьяконовтар, Бертелевтар, Намтан Дьяконовтар, Колесовалар
Дьүөгэбитигэр, эдьийбитигэр Новгородова Ксения Гаврильевнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, быраатыгар, чугас аймактарыгар тыл, үлэ ветерана, улус 9 төгүл, совхоз 11 төгүл чемпион бостууга сүүһү иһитин бастаы кыл, маастар, ытыктыыр аҕа табаарыспыт, убайыт НОВГОРОДОВ Владимир Дмитриевич ыалдьан өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Салбантан Баишевтар, Жирковтар, Ван-Син-Чин, Коржиннар, Протополовтар, Федоровтар, Ушницкая	Истинник саньыр, ытыктыыр ыал-быт тыыл, үлэ ветерана Хатын Арыы нэһилиэгин олохтоо ГОТОВЦЕВА Марфа Иннокентьевна күн сириттэн барытынан оҕолоругар Илья Савичка, Антонина Григорьевнага, күтүөтүгэр Василий Васильевичка, кийитигэр Татьяна Петровнага, сиэннэригэр, аймактарыгар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Ыаллара Винокуровтар, Есеевтар, Чириковтар
IX хомустаах нэһилиэгин дьаһалтата уонна орто оскуола педколлектива участковой балыһага өр сылларга үрдүк үлэ үлэһиттэрин убаастыыр дьоннорбутугар Сергей Константинович, Анисия Петровна Кривошапкинарга кинилэр тапталлаах уоллара, урукку үөрэнэччибитигэр Сашага быраата КРИВОШАПКИН Евгений Сергеевич хомолтолоохтук олохтон барытынан дириг куртуобаннарын тирээдэлэр.	Хатын Арыы нэһилиэгин дьаһалтата, ЖКХ коллектива нэһилиэк олохтоо ИВАНОВ Юрий Иванович соһумардык өлбүтүнэн биһиргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар, чугас дьонугар дириг куртуобаннарын тирээдэлэр.
Таптыыр кэргэним, аҕабыт НАЗАРОВ Петр Назарович б. дь. от ыйын 21 күнүгэр эмискэ ыалдьан күн сириттэн барытын бары аймактарыбытгар, чугас дьоммутугар, доҕотторбугар диригин куртууһунан туран иһитинэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро	Аппааны олохтоо, бырааппыт, убайыт ИВАНОВ Юрий Иванович хомолтолоохтук өлбүтүнэн бары табаарыстарыгар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Марковтар, Местниковтар.
Күндү бырааппыт НАЗАРОВ Петр Назарович биһиги кэккэбиттэн соһумардык туораабытыгар кэргэнгэр Туйаара Борисовнага, оҕолоругар дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Убайдара, сүгастара	Күндү бырааппыт ИВАНОВ Юрий Иванович от ыйын 22 күнүгэр хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Аймактара Сивцевтар.
Истинник саньыр чугас ыалтыгар Туйаара Борисовнага таптыыр кэргэнэ, кыргыттарыгар Сарданага, Варяга, убайдарыгар, сүгастарыгар аҕалара, бырааттара НАЗАРОВ Петр Назарович соһумардык өлбүтүгэр дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Аһыгытын тэнгэ үллэстэбит. Чугас ыалларгыт	Убаастыыр табаарыспыт Алпааны олохтоо ИВАНОВ Юрий Иванович өлбүтүнэн дириг куртуобаммытын тирээдэбит. Табаарыстар Анара, Герасим Марковтар.

РЕДАКТОРЫ СОЛБ. Г.К.ЭВЕРСТОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улуунун дьаһалтата, редакция коллектива. Маасабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын туһунуну контуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистраци- ламмыт нүмэрэ — Я 0085.
Сурукка ааккытын-сүлүгүн, үлэһитин, дьээбит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕакири- бит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыннын мэлдьи биһир буолбат.**

“ЭНСИЭЛИ” - Нам улуунун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложной ул. 2.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талыһына уонна таҥыһына “Энсиэли” хаһыат редакционной-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиз-дат» НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38.
Формата А3, Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. **Индексэ — 54889.** Тираһа — 1818
Бэчээк или баттанна — 12:00 ч. 23.07.2001
Сахаһын №-рэ — 83